

Zpravodaj

Východočeské pobočky
České společnosti ornitologické
při Východočeském muzeu v Pardubicích

- pozvánka na členskou schůzi 10. 11. 2007
- grantové prostředky VČP ČSO na rok 2008
- proběhlé akce
- labutě 2008
- kniha Ptáci Pardubic
- Panurus 16 a 17

43
2007

ÚVODEM

Vážení přátelé ptactva (nejen) východočeského, milí kolegové,

není to zase tak dávno, co jsme spolu diskutovali při posledních schůzi naší pobočky, a už tu znovu máme možnost se při obdobné příležitosti společně setkat. Proto si Vás dovoluji jménem výboru pozvat na další **členskou schůzi**, která se bude konat **v sobotu 10. listopadu 2007 od 9.00 ve Východočeském muzeu v Pardubicích**.

V uplynulém období proběhly, také díky Vaší pomoci úspěšně, dvě východočeské terénní akce – výzkumný a vzdělávací tábor (VVT) a exkurze,

o nichž najdete krátké zprávy v tomto čísle Zpravodaje. Z celorepublikového dění stojí za zmínku před několika dny uskutečněný workshop „Monitoring ptačích oblastí“. I když se blíží zima, období bilancování a zpracování dat z terénu, musíme již teď začít s přípravami na rok následující. Dostáváme se například k otázce zda (a případně jak) inovovat VVT? Zda hledat nějaké nové, málo prozkoumané místo, či třeba zkusit pořádat VVT na lokalitách předešlých s možností srovnání zjištěných výsledků po více jak deseti letech?! Uvítáme všechny Vaše názory a podněty v tomto smyslu.

Dále chci na Vás všechny apelovat ohledně úkolu, ke kterému se VČP v minulosti přihlásila, totiž ohledně účasti na správních řízeních. Víím, že každý máme málo času, ovšem bez pomoci členů nebude možno efektivně pomoci ani naší přírodě a ptákům především!

A na závěr svého úvodu musím zmínit novinku, která by podle našeho názoru neměla uniknout Vaší pozornosti. Výbor VČP se rozhodl podpořit činnost členů pobočky vypsáním „interního grantu“ na příští rok. Konkrétnější údaje najdete též v tomto čísle Zpravodaje. S přáním další vzájemné spolupráce

Martin Fejfar

POZVÁNKA NA ČLENSKOU SCHŮZI

Srdečně vás zveme na podzimní členskou schůzi VČP ČSO, která se bude konat **v sobotu 10. listopadu 2007** v přednáškovém sále muzea v Pardubicích.

POZOR! Začátek nově až v 9:00.

PROGRAM:

1. „Připomínáme si...“:

- * Prof. Zdeněk Veselovský a VČP ČSO (příspěvek k ročnímu výročí úmrtí)
- * Jaroslav Trakal oslavil 90. narozeniny

2. Tématické příspěvky – dravci a sovy:

- * M. Dusík – Výsledky ochrany sýce rousného
- * V. Hlaváč – Vývoj populace sokola stěhovavého a roha velkého v České republice
- * Jos. Vrána – Vybrané ptačí druhy Broumovska (sokol stěhovavý, sýc rousný, výr velký, luňák červený, čáp černý,...)
- * Hnízdění orla mořského ve východních Čechách – Opatovsko (F. Jetmar), Rožďalovicko (V. Šoltys)

-----přestávka, občerstvení-----

3. Různé:

- * P. Žďárek – Poznámky k určování pěvců, část I.
- * F. Jetmar – Zajímavá ornitologická pozorování z hnízdní sezóny 2007 na Opatovsku
- * V. Koza – botulismus na Pardubicku
- * vybraná pozorování z „pídi konference“ (M. Janoušek + Jk. Vrána)
- * M. Hromádka, J. Kult – Ornitologický park Josefovské louky
- * informace o interních grantech VČP ČSO na rok 2008
- * diskuse, příspěvky z pléna

4. Přednáška:

F. Bárta – Finsko nejsou jen jezera!

Předpokládané ukončení schůze: **14.00**.

Pobočka poskytuje grantové prostředky

Díky příznivé finanční situaci se výbor pobočky rozhodl nabídnout členům VČP ČSO možnost získání finanční dotace v rámci pobočkového „grantového řízení“. Cílem je podpořit tradiční nebo i mimořádné aktivity, které naši členové pořádají a realizují na území východních Čech. Výbor vyčlenil pro tyto účely celkovou částku 20.000,- Kč, s podmínkou vyčerpat poskytnutý příspěvek interního grantu v roce 2008. Výše příspěvku bude závislá na konečném počtu podpořených žádostí.

Zájemci o čerpání finanční dotace musí doručit žádost **do 15. ledna 2008** na adresu pobočky. Žádost musí obsahovat popis projektu či činnosti, na niž má být dotace použita, údaje o žadateli, případně garantovi realizace příspěvku, způsob čerpání a dokladování dotace. Doporučujeme, aby žádosti byly podávány zejména na takové služby a nákup materiálu, které jdou jednoduše vyfakturovat nebo doložit nákupním dokladem. Přesné použití nebude specifikováno, ale může jít např. o nákup propagačního materiálu, výbavy a pomůcek pro terénní výzkum, náklady na zhotovení letáku, publikace a podobně. Výbor nestanovuje předem počet žádostí, které budou podpořeny, ani výši jednotlivých finančních částek. Grantové prostředky pobočky se mohou stát součástí jiných grantových dotací a jejich poskytnutí pobočkou není limitováno případnou spoluúčastí žadatele.

K výběru žádostí bude vytvořena komise, která se bude skládat zejména z členů pobočky, kteří nejsou zároveň členy výboru. Výsledky grantového řízení budou oznámeny nejpozději v době konání jarní členské schůze v roce 2008.

Jiří Mach

Informace o proběhlém VVT „Králicko 2007“

Ve dnech 25. – 27. 5. 2007 proběhl dnes již tradiční VVT VČP ČSO. Tentokrát se konal v masívu Králického Sněžníku a přilehlém podhůří, které je zároveň stejnojmennou ptačí oblastí evropské soustavy Natura 2000. Vedle převážně pěkného počasí se na akci příznivě odrazila i ve srovnání s předešlými roky bohatší návštěva ornitologů (13 osob se ubytovalo na základně a několik dalších přijelo na 1 den). Bylo proto možné účastníky rozdělit do několika pracovních skupin, z nichž se každá zaměřila na jinou, předem vytipovanou oblast (například hřebenová část, okolí řeky Moravy, louky u Heřmanic apod.), případně se věnovala monitoringu vybraných druhů ptáků (hýl rudý atd.).

V rámci VVT bylo zaznamenáno celkem 85 druhů ptáků, z toho 1 druh kriticky ohrožený, 9 druhů silně ohrožených a několik ohrožených (ve smyslu vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb.). K nejhodnotnějším zjištěním patří dvojí záznam zpívajících samců strnada lučního, ojedinělý výskyt konipase lučního, pozorování několika včelojedů lesních na různých místech i přelet ostříže lesního v podhůří. V nejvyšších partiích Sněžníku byl vedle většího počtu lindušek lučních prokázán i zpívající samec lindušky horské, níže v lesních porostech se pak podařilo přivábit kulíška nejmenšího, ale i nalézt pobytové stopy jeřábka lesního. Z dalších zaznamenaných druhů, bez bližší specifikace počtů i okolností pozorování, můžeme uvést například čápa černého, chřástala polního, skorce vodního, kosa horského, hýla rudého apod.

Přestože je VVT krátkou akcí s omezenými možnostmi, získanými výsledky se podařilo prokázat, že Králický Sněžník je významnou ornitologickou lokalitou. Kromě chřástala polního, který je předmětem ochrany ve zdejší ptačí oblasti, byl zjištěn poměrně vysoký počet dalších zvláště chráněných či vzácnějších druhů ptáků. Dílčí výsledky z VVT byly poskytnuty Krajskému úřadu v Pardubicích pro další využití při rozhodování o území. Celá oblast si zaslouží pozornost ornitologů i dalších biologů, včetně systematického výzkumu vybraných míst či skupin ptáků, čemuž se ostatně mnozí z Vás věnují už dnes.

Martin Fejfar

Podzimní členské exkurze 2007 na Rožďalovické rybníky

Na 20 účastníků exkurze Východočeské pobočky ČSO čekalo v sobotu 8. 9. 2007 na nádraží v Rožďalovicích nevlídné, sychravé, chvílemi i deštivé počasí. Cílem tohoto výletu byla Ptačí oblast Rožďalovické rybníky. Vzhledem k dostatečnému počtu motorových vozidel (už i ornitologové jsou pohodlní) byl přesun na jednotlivé lokality bez problémů. Navštívili jsme proto hned několik rybníků, od nejmenších až po ty největší po celé oblasti. Na každém z nich nás čekaly velmi příjemné a zajímavé ornitologické zážitky.

Již první z nich, Krčský rybník v jihovýchodním cípu Ptačí oblasti nedaleko Městce Králové, nás mile překvapil. Napůl vypuštěný malý rybníček s obnaženým bahnitým dnem se stal dočasným útočištěm pro několik druhů bahňáků. Pozorování zde byli vodouš šedý, vodouš kropenatý, vodouš tmavý, okolo hráze prolétl ledňáček říční. Nad rybníkem jsme navíc mohli obdivovat akrobatické umění orla mořského, včelojeda lesního, dvou kání lesních a krahujce obecného, kteří spolu dováděli ve výši v jednu „hejnu“. Chvilí poté prolétl pod zataženou oblohou čáp černý. Krčský rybník je znám také poměrně rozsáhlou hnízdní kolonií

volavky popelavé čítající 20 až 30 obsazených hnízd. Mezipřistání na hrázi Nečaského rybníka se velmi vyplatilo. Kromě běžných druhů byl pozorován i jeden racek malý. Další zastávkou byl největší zdejší rybník – Zrcadlo. Kromě své rozlohy je výjimečný tím, že jeho břehy nejsou bezprostředně lemovány lesním porostem. Jeho poloha v otevřené krajině a rozsáhlé rákosiny v jihovýchodní části z něj dělají významnou tahovou i hnízdní lokalitu. Probíhá zde několik let srpnová kroužkovací akce a také akce CES. Pravidelně zde hnízdí sýkořice vousatá, slavík modráček, cvrčilka slavíková, husa velká a další zajímavé druhy. Účastníci exkurze mohli pozorovat mimo jiné lžičáka pestrého, racka černohlavého a hejno husí velkých, přelétnuvších nad rybníkem. Opravdovým bonbónkem bylo sledování bukače velkého, letícího nad hladinou a nad rákosinami. Zpestřením programu na Zrcadle bylo seznámení členů pobočky s prací záchranné stanice v Pátku u Poděbrad a předvedení značení vypouštěných živočichů zpět do volné přírody. Nemohli jsme vynechat jednu z nejvýznamnějších vodních ploch oblasti – Pílský rybník. Kromě jednoho skokana hnědého a přednášky o determinaci žab však tato návštěva nepřinesla nic zajímavého. Jeřábi popelaví v letošním roce velmi brzy opustili svoje hnízdiště, takže již koncem srpna nebyli na lokalitě pozorováni. Poslední navštívenou lokalitou se stal Bučický rybník. Na jeho hladině bylo mnoho kachen divokých, poláků velkých a poláků chocholaček, na okolních pastvinách pak soustředění několika desítek volavek popelavých a dvě volavky bílé. Velmi přívětivě vyhlízející restauraci přímo na hrázi rybníka s výhledem na hladinu, kterou jsme hodlali poctit svojí návštěvou, zkazil reputaci velmi nepřívětivě se chovající personál.

A tak se konečnou stanicí chartrové linky okolo Rožďalovických rybníků stala pizzerie Ramazzoti v Jičíně, kde proběhlo zhodnocení zájezdu a volná zábava. Celkem bylo pozorováno více jak 40 druhů ptáků, některé z nich pak byly opravdovou lahůdkou. Nezbývá nic víc, než členům Východočeské pobočky popřát co nejvíce podobných zážitků na dalších exkurzích.

Vladimír Šoltys

VÝZVY KE SPOLUPRÁCI

Labutě 2008 – navázání spolupráce s Poláky

Milí kolegové, rádi bychom vás pozvali k účasti na akci, která bude sice mít jednorázový průběh, ale – jak doufáme – dlouhodobý efekt...

Před dvěma lety jsem díky barevnému značení kavek u nás a v Polsku navázala kontakty s Pawlem T. Dolatou, místopředsedou polského OTOP a předsedou jihopolské pobočky polské ornitologické společnosti (<http://www.pwg.otop.org.pl/>). Pawel Dolata kromě mnoha dalších aktivit pracuje ve Skupině pro výzkum labutí Polské akademie věd. Vzhledem ke známému faktu, že mnoho polských labutí tráví zimu na českých zimovištích (např. v Pardubicích před několika lety byla v zimě kontrolovaná labuť kroužkovaná přímo Pawlem), na podzim 2007 slovo dalo slovo a vznikla myšlenka společné česko-polské akce „Labutě 2008“.

O co jde? Za účasti kolegů z Polska proběhne ve dnech **20. – 25. 1. 2008 kroužkování zimujících labutí v Pardubicích a Hradci Králové**. K této činnosti jsme získali laskavé svolení Kroužkovací stanice NM (KS NM vydala výjimku ze zákazu zimního kroužkování labutí a určila i některé podmínky, které musíme dodržet).

Cílem akce „Labutě 2008“ bude zejména:

- Odečíst v Pardubicích a Hradci případné stávající kroužky zimujících labutí.
- Okroužkovat co největší množství zimujících labutí v obou městech.
- Zjistit procento ptáků bílé mutace *immutabilis* na obou zimovištích.
- Publikovat výsledky akce ve sborníku Panurus.
- Následně monitorovat pohyb označených jedinců – jak dlouho se zdrží na konkrétním zimovišti, kam se přesunou, zda se příští rok vrátí na stejné zimoviště a pod.

Protože kroužky labutí se v terénu dají snadno odečítat, věříme, že tímto způsobem můžeme získat zajímavé informace o původu labutí, zimujících ve východních Čechách. Zveme proto zejména vás, kdo bydlíte v Hradci Králové, v Pardubicích, či blízkém okolí (ale i kohokoliv dalšího), abyste se akce „Labutě 2008“ aktivně zúčastnili. Pomoc přivítáme zejména při odečítání kroužků před i po akci a dále také při samotném kroužkování. Přihlášení zájemci získají včas podrobné informace u S. Vránové.

Akci „Labutě 2008“ chápeme jako začátek spolupráce VČP ČSO a PwG OTOP. Sídlo PwG OTOP je v Ostrowie Wielkopolskim, který leží na okraji ptačí oblasti NATURA 2000 Dolina Baryczy. Polští kolegové nás k sobě velmi srdečně zvou a návštěva Doliny Baryczy opravdu stojí zato. Výhledově budeme uvažovat o exkurzi VČP ČSO do tohoto území.

Světlana Vránová

Večer polské přírody

V souvislosti s lednovou návštěvou polských kolegů (viz příspěvek „Labutě 2008“) budeme pravděpodobně pořádat „Večer polské přírody“. Bude se jednat o neformální setkání, při němž Poláci promítnou prezentaci o čápu bílém a černém a fotografie z různých přírodovědně zajímavých území Polska. Zapojit se samozřejmě mohou i Češi, pokud mají z některých polských lokalit materiály k promítnutí. O datu a místu setkání vás budeme informovat prostřednictvím e-mailu a na webových stránkách. Zájemci o prezentaci se mohou hlásit u S. Vránové.

Světlana Vránová

Z ORNITOLOGICKÉHO TISKU

Kniha „Ptáci Pardubic“ spatřila světlo světa

Na stránkách Zpravodaje i na členských schůzích jsme vás v několika předešlých letech pravidelně informovali o průběhu mapování ptáků v Pardubicích. Dnes přichází čas na informaci poslední a nejradostnější: společné dílo několika desítek lidí bylo korunováno úspěchem a v červnu 2007 spatřila světlo světa kniha „Ptáci Pardubic“.

V publikaci jsou shrnuty výsledky čtyřletého hnízdního a zimního mapování ptáků Velkých Pardubic. Mapování, do kterého bylo zapojeno 16 ornitologů, bylo společným projektem AOPK ČR stř. Pardubice a Východočeské pobočky ČSO. Od března 2003 do listopadu 2006 bylo na území města Pardubic pozorováno celkem 158 druhů ptáků (to je téměř 40 % veškeré ptačí fauny České republiky). Do tohoto počtu jsou zahrnuty jak druhy hnízdící a pravidelně protahující či zimující, tak i náhodná pozorování různých zatoulanců, včetně několika druhů volně létajících exotů. V nejvyšší kategorii D bylo zjištěno 87 druhů. Kniha je doplněna kapitolami o historii ornitologie v Pardubicích, o ptačích společenstvech vybraných pardubických biotopů, nebo třeba o první pomoci poraněným ptákům. V kapitole „Po uzávěrce“ jsou pak uvedeny další 3 druhy, které byly zjištěny v průběhu přípravy knihy na začátku roku 2007.

Publikace je celobarevná, na křídovém papíře a v pevných deskách, texty a mapky rozšíření jednotlivých druhů doplňuje více než 400 fotografií mnoha špičkových fotografů. Knihu vydaly Východočeské muzeum v Pardubicích a Východočeská pobočka ČSO. Zpracování údajů mapovatelů do knižní podoby je společným dílem autorské trojice S. Vránová, V. Lemberk, R. Hampl.

Knihu „Ptáci Pardubic“ bude možné zakoupit na členských schůzích VČP ČSO za cenu 200,- Kč. Pro veřejnost se prodává v pokladně pardubického muzea za 270,- Kč, popř. v některých pardubických knihkupectvích.

Světlana Vránová

PANURUS č. 16 a 17

Už v dohledné době můžete mít v rukou nově vycházející PANURUS č. 16. Věřím, že se vám bude líbit a že v něm najdete informace, které vás zajímají. Již teď bych vás ale rád požádal o zaslání rukopisů do dalšího, tj. 17. čísla sborníku PANURUS. Vítány jsou jakékoli ornitologické práce, tj. původní sdělení, přehledné články (reviews), recenze na literaturu, informace o významných lidech v oboru ornitologie a také tradiční ornitologická pozorování, shromažďovaná v samostatné rubrice. Kromě zajímavostí, které jsou amatérskými ornitology přednostně publikovány (např. výskyt vzácného druhu, abnormální vybarvení, netypické umístění hnízda, atp.) uvítám více souborných prací o ptačích společenstvech a populacích (např. faunistické přehledy, popis hnízdní biologie určitého druhu, atp.). Uzávěrka příjmu rukopisů je konec února 2008. Předem děkuji za váš zájem o publikování v časopise PANURUS a těším se na vaše rukopisy.

Martin Paclík

ZPRAVODAJ – interní periodikum *Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích* (kontakt: Zámek č. 2, 530 02 Pardubice, www.vcpcso.cz, e-mail: vcpcso@centrum.cz, účet: KB a.s. Pardubice, 19-8214740297/0100). Redaktor: Libor Praus, ilustrace (brkoslav severní - *Bombycilla garrulus*, sýkořice vousatá - *Panurus biarmicus*) © Jana Kuřová. Příspěvky zasílejte na adresu redaktora: tř. E. Beneše 1534, 500 12 Hradec Králové, a nebo na e-mail: prabor@centrum.cz